

Kas ettevõtjaks ikka sünnitakse geneetikale alternatiive?

*Ma kuulen ja ma unustan,
Ma näen ja ma mäletan,
Ma teen ja ma saan aru. (Confucius)*

Kui enamik Eesti ettevõtteid ei ole Euroopas liiga tuntud, siis Eesti õpilasfirmad on läbi aastate Euroopa võistlustel häid tulemusi saavutanud, olles pidevalt esikolmikus või märgitute seas. Samuti on päris ettevõtetena realiseeritud mitmed õpilasfirmadest alguse saanud ideed, olgu need siis pehmed helkurid, matemaatiline doomino, vanapaberist pastakad või valemivihikud. Ka Rohelise Jälje tegijad on juba asutanud MTÜ ning plaanivad jätkata panustamist keskkonnateadlikkuse tõstmisesse. Seega Eesti noortel leidub loovust, oskusi, uuendusmeelsust ja julgust ettevõtlusega tegeleda, neile tuleb vaid pakkuda võimalusi selliseks tegevuseks.

Ettevõtlikkust uurinud teadlased on seisukohal, et ettevõtlikkus on kindlasti haridussüsteemi vahendusel arendatav, küsimus on vaid sobilikes meetodites. Ettevõtlikkust tuleks käsitleda kui loomupärast annet, mida on võimalik eelisarendada igas inimeses. Mõistmaks ettevõtlikkuse olemust, tuleb vaadelda, millele see tugineb.

Parafraaseerides ettevõtlusõppe grand old man'i, Durhami ülikooli emeriitprofessorit Allan Gibb'i, tuleb meil lõpetada enesepetmine ja loobuda esmalt uskumusest, et ettevõtlust ja ettevõtlikkust saab õppida ettevõtlusest rääkides. Ettevõtlusest rääkides saab üksnes arutleda ettevõtluse ning sellega kaasnevate boonuste ja probleemide üle, kuid ettevõtjaks olemist ning sellega kaasnevat ettevõtlikku käitumist saab arendada üksnes ainult tegemise kaudu, kuna enamik ettevõtluseks vajalikke oskusi, teadmisi ja väärtushinnanguid tuginevad isiklikul kogemusel.

MIKS JUST ETTEVÕTLUSÕPE?

Ettevõtlikkuse ja uuendusmeelsuse levitamist ühiskonnas on tänapäeval raske ületähtsustada. Kui mitte millegi muu, siis kas või konkurentsieelise kaotamise pärast naabritele, kuna kõik arenenud riigid panustavad täiel jõul ettevõtlushariduse edendamisesse. Samuti ei saa mööda vaadata käesolevast majandussituatsioonist ning

sellega kaasnevast suurenenud vajadusest uute ideede – ja mitte vähem ideede elluviijate – järele.

Infoajastu ja üleilmastumisega kaasnev tegevuste kiire ammendumine ning asendumine uutega on oluliselt suurendanud tööalast ebakindlust. Lineaarne, aastatepikkune karjäär ühes suurkorporatsioonis on järjest ebatõenäolisem ning tänapäeval eeldatakse töötajatelt pidevat valmisolekut enesearenduseks, võimet liikuda diagonaalselt eri sektorite vahel, paralleeltöökohti, projektipõhisust ning oskust kombineerida loovalt olemasolevaid teadmisi õpitust erinevates situatsioonides.

Sellise olukorraga edukaks toimetulemiseks ei piisa üksnes väljapaistvatest erialastest teadmistest, vaid otsustavaks saavad pigem erialaülesed oskused. Näiteks suhtlemis- ja meeskonnatöö valmidus,

eneseväljendussoskus, läbirääkimisoskus, loov, võimaluste tuvastamisele ja realiseerimisele suunatud käitumine, vastutus järjepideva enesearendamise eest, oskus õppida tegevuse kaudu, võime tegevusi käima lükata ning kombineerida loovalt eri ressursse, muutuste talumine jne. Ülaltoodu on ka peamiseks ettevõtliku või ettevõtjale omase käitumise tunnuseks ning viimaste arendamisele keskendub ka ettevõtlusõpe.

Seega ei ole ettevõtlusõppe käigus arendatavate oskuste ja teadmiste hulgas mitte ühtegi sellist, mis kellelgi mööda külgi maha jookseks. Pigem vastupidi – tänapäeval oodatakse ettevõtlikkust nii pastorilt kui ka rahvakunstnikult ja ettevõtliku ellusuhtumisega töötajat hindab kõrgelt iga tööandja. Väga oluline on siinjuures märkida, et ettevõtlusõppe all ei mõisteta tänapäeval üksnes traditsioonilist ärijuhtimise ja ad-

või leidub tänapäeval

ministreerimise õpetust, vaid ettevõtlus-õppe fookus on nihkunud eelkõige inimese isikuomaduste arendamisele. Isikuomadusi saab aga arendada üksnes tuginedes kogemustele, seega tegeleb ettevõtlusõpe ka alternatiivsete, õpilase aktiivsel osalemisel põhinevate õppemeetodite arendamisega.

Kindlasti ei ole ettevõtlusõppe eesmärk igast osalejast ettevõtja tegemine, vaid tegu on palju laiema kontseptsiooniga. Põhimõtteliselt võib ettevõtlusõpet vaadelda kui õpetust ühiskonnast ettevõtluse vaatepunkti kaudu. Paratamatult osaleb iga inimene ühel või teisel viisil majandussüsteemis. Ettevõtete loodud lisandväärtus ja sellelt teenitud kasum on aluseks ühiskonna rikkuse ja töötaja sissetuleku suuruse määramisele. Ettevõtja kõrgem tasu selles protsessis on tasu võetud riskide ja üles näidatud ettevõtlikkuse eest. Sellisest ma-

jandussüsteemist arusaamine ning enese rolli mõtestamine selles süsteemis aitab kaasa sihipäraste karjäärilaste valikute tegemisele, kulgegu see siis eraettevõtjana või palgatöölisena era-, riigi- või mittetulundussektoris. Mida ettevõtlikumad on riigi elanikud, seda suurem hulk potentsiaalseid võimalusi tuvastatakse ja realiseeritakse ja seda kõrgem on piirkondlik konkurentsivõime ja sellega seonduv elatustase. Ettevõtlik elanikkond ilmselt maapõues leiduvat naftat siiski veel ei asenda, kuid ettevõtlike inimestega naftapiirkond omab kindlasti eelist vähem ettevõtliku naftapiirkonna ees.

Seega on konkurentsivõime säilitamise seisukohalt äärmiselt oluline laiendada kogemusele baseeruvate õppemooduste kasutamist Eesti eri õppeasutustes. Tänapäeval ei hakka ettevõtjaks mitte ainult need, kes on ettevõtjaks sündinud, vaid ka need,

kes on saanud õpingute käigus võimaluse arendada ettevõtjale omaseid isikuomadusi. Samuti need, kes on saanud kogeda poolmängulises, reaalsest elust pisut turvalisemas keskkonnas ettevõtlusega tegelemist. Osalised, kes hiljem ei hakka ettevõtjateks, saavad väärtusliku arusaama ettevõtte toimimisest ning rollist ühiskonnas ning arendavad endi ettevõtlikku ellusuhtumist.

Ka Eesti haridusasutustel tuleb otsida uusi alternatiivseid õppevõimalusi ning kombineerida neid traditsioonilise õppega. Ettevõtlusõpet tuleb laiendada ja miks mitte leida võimalusi ka õpilafirmade programmi laiendamiseks kõrgkoolide tasemel (mida mujal Euroopas juba edukalt tehakse). Usun, et ka Eesti tudengitel oleks palju põnevaid ideid, mida üliõpilafirmades katsetada ning millele tuginedes ettevõtluskogemusi ammutada. Usun, et selliste arengute juures kaotajaid poleks.

Täiendav info:

- **Õpilafirma Roheline Jälg**
www.rohelinejalg.ee
- **Õpilafirmaprogrammid Junior Achievement Arengufond** www.ja.ee

ÕPILASFIRMA PROGRAMM

Õppeaasta alguses loovad õpilased juhendaja kaasabil õpilafirma.

Moodustavad meeskonna, mõtleavad välja toote-teenuse, müüvad õpilafirma aktsiaid, korraldavad tootmise, müüvad tooteid ning aasta lõpus lõpetavad tegevuse.

Tegevuse eesmärk ei ole kasum ega õpilafirmade võistluse võitmine, vaid õpilafirma igapäevasest tegevusest osavõtmine. Tänu sellisele praktilik põhinevale tegevusele saavad osalejad suurepärase ülevaate ettevõtte toimimispõhimõtetest ning meeskonnatööst.

Õpilafirmade programm on kasutusel paljudes Euroopa riikides, samuti on selle valinud parimaks ettevõtlusõppe arendamise näiteks nii Euroopa Komisjon kui ka Maailma Majandusfoorum.